

Samenvatting van pensioenakkoord StvdA

1. Voorgestelde wijzigingen in de AOW

Aanpassing AOW-leeftijd

- Er komt een vooraf vastgestelde systematiek voor de aanpassing van de AOW-leeftijd aan de levensverwachting;
- Als referentieperiode wordt het landelijk gemiddelde in de periode 2000-2009 gebruikt;
- De leeftijd wordt periodiek op vooraf vastgelegde peildata aangepast aan de verandering in de gemiddelde levensverwachting vanaf 65 jaar;
- Een wijziging van de AOW-leeftijd wordt tien jaar van te voren aangekondigd en gebeurt om de vijf jaar.

Concreet betekent dit dat nu wordt vastgelegd dat in 2020 de AOW-leeftijd naar 66 jaar gaat. In 2015 wordt dan vastgelegd wat in 2025 gaat gebeuren met de AOW-leeftijd volgens bovenstaande systematiek.

Koppeling AOW

De AOW wordt met ingang van 2011 gekoppeld aan de verdiende lonen in plaats van aan de contractlonen. Dit betekent dat de AOW sneller wordt verhoogd en daadwerkelijk welvaartsvast wordt. De budgettaire gevolgen worden opgevangen via een geleidelijke afbouw van de ouderenkortingen.

Flexibilisering

Het wordt mogelijk om de AOW in de tijd naar voren en naar achteren te flexibiliseren tegen een korting respectievelijk verhoging van 6,5% per jaar. De AOW-ingangsdatum kan maximaal terug geflexibiliseerd worden naar de leeftijd van 65 jaar. Een eerdere ingangsdatum mag wel, maar dan geldt in beginsel de voorwaarde dat de AOW plus het aanvullend pensioen gezamenlijk uitkomen boven het sociaal minimum.

Dit betekent de volgende belangrijke elementen:

- Er is geen sprake van inkomensafhankelijke korting bij het naar voren halen van de AOW;
- Er is maximale flexibiliteit voor het eerder of later laten ingaan van de AOW;
- De AOW wordt voortaan gekoppeld aan de verdiende lonen in plaats van aan de contractlonen (waardoor flexibiliteit ook praktisch beter mogelijk is);
- Er is een objectief systeem bedacht voor het inbouwen van de stijgende levensverwachting in de 'spilleeftijd' voor de AOW. Dit als alternatief voor het politieke handjevat over de ingangsdatum en fasering van een hogere AOW-leeftijd. Dit biedt meer zekerheid voor de mensen. Een lange aankondigingstermijn maakt daarvan deel uit.

2. Voorstellen in de aanvullende pensioenen

Het grootste probleem waarmee pensioenfondsen worden geconfronteerd is de stijgende levensverwachting van personen van 65 jaar en ouder. Hierdoor geldt voor hele generaties (zowel gepensioneerden die met pensioen zijn, als deelnemers die al een groot gedeelte van hun pensioen hebben opgebouwd), dat er eigenlijk te weinig premie is ingelegd. Dit moet worden opgevangen door (nog te betalen) premies en / of hogere beleggingsrendementen van pensioenfondsen.

De premies zijn in tien jaar tijd met gemiddeld 50% gestegen. Niet ingrijpen zal die stijging doen voortgaan, waardoor het aandeel van de pensioenpremie in de loonkosten steeds

groter wordt en de overige arbeidsvoorwaarden steeds meer onder druk komen te staan. Eigenlijk is het maximum wat we aan premies voor het pensioen betalen bereikt.

De premie als sturingselement om financiële schokken op te vangen is in de loop der tijd steeds geringer geworden en zal nog minder effectief worden door de vergrijzing van de bevolking. De toekomstige beleggingsopbrengsten (rentestand, aandelenkoersen en rendement op vastgoed) zijn steeds onzekerder geworden en de schokken lijken steeds groter te worden en frequenter op te treden. Hierdoor moeten pensioenfondsen steeds meer buffers aan gaan houden om de schokken op te vangen.

De politieke bemoeienis met de aanvullende pensioenen lijkt de laatste tijd steeds groter. Zo is het fiscale kader voor pensioenen, het zogenaamde Witteveenkader, sinds de invoering van vpl-akkoord (= vut, prepensioen en levensloop) in 2004 eerder gebruikt als politiek sturingsmodel, dan als faciliterend kader. Ook begint de politiek zich steeds meer te roeren over de omvang en samenstelling van pensioenfondsbesturen. Er is steeds meer sprake van bemoeienissen, niet in de laatste plaats onder aanvoering van De Nederlandsche Bank, met het beleggings- en vermogensbeleid van de pensioenfondsen. En de minister van SZW wenst dat pensioenfondsen met lagere rendementen op beleggingen gaan rekenen.

Gepensioneerden (en deelnemers) zijn indexatie in de loop der jaren gaan beschouwen als een recht, terwijl het meestal een voorwaardelijke toezegging betreft. Hier ligt een communicatieprobleem over de pensioentoezeggingen.

Dit vraagt sociale partners om meer de regie te gaan voeren en te laten zien dat het hen ernst is om vooral de kosten te beheersen en de solidariteit van jong naar oud niet te veel te laten oplopen door risico's naar de toekomst door te schuiven.

Daarom is de Stichting van de Arbeid tot de volgende afspraken gekomen.

Premieneutrale vertaling stijgende levensverwachting

- De samenhang tussen eerste pijler (AOW) en tweede pijler wordt, voor zover mogelijk, gehandhaafd. Dat wil zeggen dat ook in de tweede pijler de stijgende levensverwachting wordt ingebouwd op een vergelijkbare wijze als in de AOW. In 2011 wordt de pensioenrekenleeftijd (dit is een richtleeftijd waarmee pensioenfondsen kunnen rekenen voor het financieel en premiebeleid; de daadwerkelijke uitredingsleeftijd is aan de deelnemer zelf) aangepast aan de aangekondigde verhoging van de AOW-leeftijd (in 2020 naar 66 jaar). En vervolgens gebeurt dit elke vijf jaar op grond van geautoriseerde gegevens over de ontwikkeling van de levensverwachting. Concreet betekent dit dat de pensioenrekenleeftijd per 1 januari 2011 voor nieuw op te bouwen rechten naar 66 jaar gaat.
- Het incorporeren van de stijgende levensverwachting vindt voor elk fonds premieneutraal plaats. Omdat bij een hogere pensioenrekenleeftijd langer pensioenpremie wordt ingelegd en de reeds ingelegde premies langer renderen, staat één jaar langer leven niet gelijk aan één jaar langer doorwerken. In werkelijkheid is deze verhouding dat één jaar langer leven ongeveer neerkomt op zes à acht maanden langer doorwerken. Dit zal overigens van fonds tot fonds verschillen, afhankelijk van de bestandssamenstelling. Daarover is afgesproken dat deze ruimte binnen het pensioenfonds blijft, waarbij decentraal bepaald kan worden op welke wijze dit weer ten goede komt aan de deelnemers: het versterken van de indexatiekwaliteit, het verbeteren van de schokbestendigheid (en daarmee een vergroting van de zekerheid van de pensioentoezegging) of voor het verhogen van het opbouwpercentage.

- Een aantal fondsen heeft reeds de stijgende levensverwachting (deels) verrekend in de premie van 2010. De verhoging van de pensioenrekenleeftijd naar 66 jaar zal bij die fondsen leiden tot premievrijval. Dit is onder andere het geval bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP), deels bij Pensioenfonds Zorg & Welzijn (PFZW) en ook bij een aantal ondernemingspensioenfondsen. Afgesproken is dat deze premievrijval binnen het pensioenfonds blijft, waarbij decentraal bepaald kan worden op welke wijze dit weer ten goede komt aan de deelnemers.
- Bij elke volgende verhoging van de pensioenrekenleeftijd zal ook voor de vanaf 1 januari 2011 (ingangdatum van dit nieuwe systeem) opgebouwde rechten de pensioenrekenleeftijd in dezelfde mate worden verhoogd. De pensioenopbouw wordt dus vanaf 1 januari 2011 voorwaardelijk voor de levensverwachting.

Flexibiliteit

De StvdA roept op om de flexibiliteit binnen de pensioenregelingen verder te vergroten. Ten aanzien van de daadwerkelijke uittredingsleeftijd (dit in tegenstelling tot de landelijk vastgestelde rekenleeftijd) betekent dit niet alleen flexibiliteit ten aanzien van het eerder uittreden, maar ook wat betreft het later laten ingaan van het pensioen (met daarbij de mogelijkheid om langer premie in te leggen en pensioen op te bouwen). Ook deeltijd pensioen zou tot de mogelijkheden moeten behoren. De voorlichting hierover zal in ieder geval worden geïntensiveerd.

Risico's op financiële markten

Als onderdeel van de premiestabilisatie is afgesproken dat de risico's op de financiële markten niet alleen op de werknemers afgewenteld zullen worden. Er is afgesproken dat in beginsel deze risico's weliswaar binnen de premiestabilisatie worden gebracht, maar dat cao-partijen altijd de ruimte hebben om binnen het totale arbeidsvoorwaardenpakket herschikkingen aan te brengen ten gunste van het pensioen. Dat betreft overigens ook het niveau van de regeling en dus de premie. *Het akkoord betekent daarom beslist geen premieplafond.* Ook betekent dit dat onttrekkingen van gelden (donering aan werkgevers) uit een ondernemingspensioenfonds of zogenaamde premieholids niet meer aan de orde zijn.

Aanwending vrijvallende premies

Over de aanwending van de vrijval van tijdelijke inhaalpremies en tijdelijke premies prepensioen (lees: vpl-rechten) in de komende jaren, doet de StvdA geen centrale aanbeveling. Dit is aan decentrale partijen om de besteding hiervan in het arbeidsvoorwaardenoverleg te bepalen.

Rol van politiek als wetgever

De StvdA roept de politiek op zich zoveel als mogelijk te onthouden van kostenverhogende maatregelen (en wil hierover ook afspraken met de politiek maken). Sociale partners zijn overeengekomen dat, indien onverhoopt toch kostenverhoging op dit punt optreedt, zij opnieuw met elkaar zullen overleggen hoe met deze kostenverhogingen moet worden omgegaan. Ze vallen dus uitdrukkelijk buiten de afgesproken premiestabilisatie. De StvdA wil verder dat het fiscaal kader voor de aanvullende pensioenen weer faciliterend wordt voor de afspraken die sociale partners in pensioencontracten neerleggen. Het fiscaal pensioenkader moet niet langer bepalend zijn voor de vraag hoe pensioencontracten worden vormgegeven.

De MHP realiseert zich dat het geen positieve boodschap is dat de gemiddelde pensioendatum op een later moment komt te liggen. Toch acht de MHP dit van groot belang om ons pensioenstelsel toekomstbestendig te maken. Daarbij passen ook meer individuele keuzemogelijkheden om met het totale pensioen (AOW en aanvullend pensioen) in de tijd te schuiven (eerder of later in laten gaan, deeltijdpensioen etc.). Het laatste wordt met dit akkoord bereikt.

Dat de rekenleeftijd feitelijk in de tweede pijler al eerder ingaat dan in de eerste pijler is vooral nodig omdat pensioenfondsen per 1 januari 2011 moeten acteren op de stijgende levensverwachting en anderzijds om te voorkomen dat tussen nu en 2020 (verhoging AOW-leeftijd) een lappendeken ontstaat van verschillende pensioenrekenleeftijden. Maar als gezegd, doordat zowel de eerste pijler als de tweede pijler flexibeler worden, is dit echt alleen een leeftijd om mee te rekenen, terwijl de daadwerkelijke keuze om met pensioen te gaan aan de deelnemer zelf is. Daarbij wordt een werknemer ook meer mogelijkheden gegeven om een eventueel pensioengat te dichten.

3. Overige aandachtspunten

Communicatie en nieuw pensioencontract

De StvdA hecht er aan dat de communicatie over de pensioencontracten en toezeggingen duidelijk wordt gecommuniceerd met de deelnemers. Om de risico's meer transparant te maken voor de deelnemers wil de StvdA dit najaar verder werken aan een nieuw pensioencontract. Daarbij kan gedacht worden aan twee varianten, te weten het zogenaamde '*combicontract*' (een schil met een lagere opbouw met een grote mate van zekerheid en een resultaatafhankelijke schil) en het zogenaamde '*reële contract*' (volkomen flexibel contract met een reële, dat wil zeggen prijsbestendige pensioenambitie).

Opgebouwde rechten

'Eens gegeven blijft gegeven' is belangrijk voor het stelsel. Zowel werkgevers als werknemers zouden niet willen tornen aan de rechten die zijn opgebouwd tot 1 januari 2011. De vraag is of dit haalbaar zal zijn, omdat deze rechten (vanwege het risico van langer leven en van de financiële markten) onvoldoende zijn gefinancierd. Door een andere leeftijdsopbouw binnen de pensioenfondsen (relatief meer ouderen) is dit niet of nauwelijks nog op te vangen met een hogere premie. Het is dus de vraag of deze rechten geheel buiten schot kunnen blijven. De StvdA zal zich daarom bij de discussie over de aard van het contract in het najaar hierover nog nader beraden.

Flankerend arbeidsmarktbeleid

De MHP heeft steeds bepleit dat een hogere pensioenleeftijd ingangsdatum van pensioenen alleen gepaard kan gaan met een flankerend arbeidsmarktbeleid voor vooral oudere werknemers, c.q. levensfasebewust arbeidsmarktbeleid. Een gelijktijdig presenteren van een in detail uitgewerkt beleid is op dit moment echter praktisch niet haalbaar. Daarom wordt nu expliciet aangegeven dat in het najaar de StvdA zal komen met een uitgewerkt plan om de arbeidsmarktpositie voor oudere werknemers te verbeteren. Daarbij kan gedacht worden aan rechtspositionele en sociale zekerheidsaspecten, leeftijdsbewust personeelsbeleid, werving en selectie, employability et cetera.

Samenstelling pensioenfondsbesturen

De StvdA gaat ook kort in op de governance van de pensioenfondsen. De wens om meer diversiteit in de pensioenfondsbesturen is een maatschappelijke wens, waar de StvdA wel oog voor heeft. Eerste vereiste is echter dat een pensioenfondsbestuurder deskundig is. Dat staat voor de StvdA voorop.

De MHP vindt het van groot belang dat het Nederlandse pensioenstelsel, dat op zich nog steeds tot één van de beste ter wereld behoort, ook in de toekomst solide blijft. Niets doen is vanwege het langer leven, de toename van onzekerheid op de financiële markten en de toenemende politieke bemoeienis, geen optie. Met dit pensioenakkoord wordt de basis gelegd om ook voor toekomstige generaties een goed pensioen te waarborgen.